

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ป่าไม้จัดเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างมากต่อประเทศชาติ เป็นทรัพยากรที่สร้างขึ้นได้ยาก ใช้เวลานาน ในขณะที่การทำลายป่าไม้เป็นไปได้โดยง่ายและรวดเร็ว ในอดีตประเทศไทยมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ไม้เป็นสินค้าที่ทำรายได้หลักของประเทศอย่างหนึ่ง ป่าไม้ให้ความชุ่มชื้น อุดมสมบูรณ์รวมถึงเป็นแหล่งที่รวบรวมความหลากหลายชีวภาพ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เป็นต้นน้ำลำธาร แต่สภาพป่าไม้ในปัจจุบันนี้ถูกทำลายเรื่อยมาจนเหลือประมาณร้อยละ 33 ของพื้นที่ที่ดินประเทศไทย และการทำลายป่าไม้นั้นก่อให้เกิดการเสียสมดุลตามธรรมชาติและก่อให้เกิดผลเสียหายติดตามมา เช่น อุทกภัย วาตภัย ฝนแล้ง ภาวะขาดแคลนวัตถุดิบเพื่อการพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม เป็นต้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยในการตั้งถิ่นฐานและการดำเนินชีวิตของผู้คน โดยลักษณะที่เหมาะสมในการตั้งถิ่นฐานของผู้คนมักจะเป็นที่ราบ ที่ราบลุ่ม แม่น้ำต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์และอยู่ใกล้แหล่งน้ำ

จากความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ต่อประเทศชาติและสภาพปัญหาการทำลายป่าไม้ดังกล่าว จึงได้มีการจัดการป่าไม้ของประเทศไทยโดยการประกาศป่าสงวนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 แต่เนื่องจากเป็นมาตรการที่มุ่งในการควบคุมพื้นที่ป่าเพื่อการใช้ประโยชน์จากป่าเป็นสำคัญ ทั้งการให้สัมปทานไม้ในอดีต และยังคงมีการอนุญาตให้เข้าไปใช้ประโยชน์หรือกระทั่งอยู่อาศัยในพื้นที่ เป็นผลให้พื้นที่ป่าสงวนที่ถูกประกาศจึงมีพื้นที่ลดลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การอนุรักษ์ป่าที่ได้ผลมากกว่าการประกาศป่าสงวน คือ การประกาศเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์หรือพื้นที่คุ้มครอง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า วนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า รวมถึงสวนรุกขชาติและสวนพฤกษศาสตร์ แม้ว่าจะสามารถรักษาพื้นที่ที่ถูกประกาศส่วนใหญ่ไว้ได้แต่เนื่องจากขั้นตอนการประกาศพื้นที่อนุรักษ์ในอดีตมิได้มีการบูรณาการมีส่วนร่วมของประชาชนและขาดการสำรวจเพื่อป้องกันปัญหาการอยู่อาศัยของประชาชน จึงทำให้มีการประกาศพื้นที่ทับซ้อนกับพื้นที่ใช้ประโยชน์ทำกินและเก็บหาของป่าของเอกชนหรือประชาชนที่มีอยู่เดิมเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาการครอบครองที่ดินของเอกชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างมากมาย ซึ่งผลทางกฎหมายคือ เอกชนที่ครอบครอง อยู่อาศัยหรือทำประโยชน์ใน

พื้นที่ดังกล่าวย่อมมีฐานะเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายและอาจถูกดำเนินคดีได้ ดังกระแสพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงานวันรพี ณ ตำนานจิตรลดาโรฐาน เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2516 ตอนหนึ่งว่า “...ในป่าสงวนซึ่งทางราชการได้ขีดเส้นไว้ว่าเป็นป่าสงวนหรือป่าจำแนก แต่ที่เราขีดเส้นไว้ประชาชนก็มีอยู่ในนั้นแล้ว เราจะเอากฎหมายป่าสงวนไปบังคับคนที่อยู่ในป่าที่ยังไม่ได้สงวนแล้วเพิ่งไปสงวนทีหลังโดยขีดเส้นบนเศษกระดาษก็ชอบกลอยู่ แต่มีปัญหาเกิดขึ้นเมื่อขีดเส้นแล้วประชาชนที่อยู่ในนั้นก็กลายเป็นผู้ฝ่าฝืนกฎหมายไป ถ้าดูในทางกฎหมายเขาก็ฝ่าฝืน เพราะว่าตรามาเป็นกฎหมายโดยชอบธรรม แต่ถ้าตามธรรมชาติใครเป็นผู้ทำผิดกฎหมายก็คือผู้ที่ขีดเส้นนั่นเอง เพราะว่าบุคคลที่อยู่ในป่านั้นเขาอยู่ก่อน เขามีสิทธิในทางเป็นมนุษย์ หมายความว่าทางราชการบุกรุกคนไม่ใช่คนบุกรุกกฎหมายบ้านเมือง...”

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเอกชนที่อยู่อาศัย ครอบครองที่ดินเพื่อใช้ทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับเจ้าหน้าที่รัฐเป็นปัญหาที่มีเกิดขึ้นมาช้านาน โดยสาเหตุของความขัดแย้งที่สำคัญคือการเถียงว่าใครเป็นผู้มีสิทธิมากกว่ากัน ระหว่างเอกชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่ามาช้านานกับเจ้าหน้าที่รัฐที่ถืออำนาจตามกฎหมายของรัฐในการจัดการพื้นที่ป่า อันเป็นปัญหาความขัดแย้งที่มีความซับซ้อนอย่างยิ่ง ซึ่งรัฐบาลในอดีตได้พยายามแก้ไขปัญหามาอย่างต่อเนื่อง โดยการออกกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ เพื่อสงวนและอนุรักษ์ป่าไม้ แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จนกระทั่งได้มีการออกนโยบายที่สำคัญที่เป็นผลให้เกิดการดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน คือ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 ซึ่งเห็นชอบหลักการ มาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ และให้ดำเนินการต่อไปได้ตามมติคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ตามแผนแม่บทแก้ไขปัญหาค่าลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐและการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2550 เรื่อง การแก้ไขปัญหที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ โดยสรุปเป็นการเห็นชอบโครงการและกำหนดให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศออร์โธรีโมส มาตราส่วน 1 : 4,000 ที่บินถ่ายเมื่อปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2546 เพื่อดำเนินการตรวจสอบการถือครองที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เป็นบรรทัดฐานในการตรวจสอบพื้นที่ป่าไม้ที่ถ่ายพื้นที่นั้นไว้เป็นครั้งแรกหลังวันสงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมายครั้งแรก

จากการศึกษาพบว่า แม้จะมีแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาค่าลายทรัพยากรป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง เนื่องจากยังประสบปัญหาว่ายังมีพื้นที่ที่ต้องมีการตรวจสอบพิสูจน์การครอบครองอีกเป็นจำนวนมาก และยังมีบุคคลผู้ครอบครองที่ดินซึ่งไม่มาแจ้งการครอบครอง และบางรายยังคงมีการขอแจ้งให้ดำเนินการอยู่จนถึงปัจจุบัน ทำให้

การตรวจสอบพิสูจน์การครอบครองที่ดินไม่มีที่สิ้นสุดและยากต่อการควบคุมดูแลพื้นที่ อีกทั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์เหล่านี้มีกฎหมายที่ใช้บังคับดูแลพื้นที่ได้แก่ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งไม่มีบทบัญญัติใดที่ให้อำนาจในการอนุญาตให้บุคคลใดใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ไม่สามารถใช้มาตรการทางกฎหมายบังคับได้อย่างเฉียบขาด

แม้ปัจจุบันจะมีคำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ที่ 64/2557 เรื่อง การปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ กำหนดให้หน่วยงานที่มีภารกิจและอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการปราบปรามและจับกุมผู้บุกรุก ยึดถือ ครอบครอง ทำลาย หรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันเป็นการทำให้เสื่อมเสียแก่สภาพป่า รวมทั้งผู้สมคบและสนับสนุนช่วยเหลือให้ได้ผลอย่างจริงจังในทุกพื้นที่ ตลอดจนปราบปรามเครือข่ายขบวนการตัดไม้ทำลายป่าในทุกหมู่บ้านและชุมชนทั่วประเทศ ซึ่งเมื่อมีการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวอย่างเคร่งครัดกลับเกิดผลกระทบและเกิดข้อพิพาทกับบุคคลที่ครอบครองอยู่ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างมากมาย จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นผลกระทบที่ทำให้ปัญหายิ่งทวีความรุนแรงขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากยิ่งส่งผลทำให้การดำเนินชีวิตของบุคคลขาดความสุข เกิดความหวั่นเกรงภัยว่าจะถูกเจ้าหน้าที่เข้ามาทวงคืนพื้นที่ รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายที่บุคคลมองว่าขาดความเป็นธรรม ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านจิตใจและตกอยู่ในความวิตกกังวลจากการถูกดำเนินคดี ทั้งยังไม่รวมถึงปัญหาทางด้านสังคมที่ถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่สร้างปัญหา ถูกตีตราว่าบุกรุกที่ดิน ทั้งที่ข้อเท็จจริงในบางกรณีนั้นบุคคลบางรายได้ถือครองทำประโยชน์มาก่อนที่หน่วยงานของรัฐจะได้ประกาศเขตพื้นที่ป่าไม้ทับพื้นที่ทำกินของตน รวมตลอดถึงคำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ที่ 66/2557 เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปรามหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวะการณ์ปัจจุบัน โดยระบุว่าให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยึดถือนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวะการณ์ปัจจุบัน โดยการดำเนินการใด ๆ ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ผู้ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ที่ไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมนั้น ๆ ก่อนคำสั่งมีผลบังคับใช้ ยกเว้นผู้ที่บุกรุกใหม่จะต้องดำเนินการสอบสวน และพิสูจน์ทราบเพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป ซึ่งจะเห็นได้ว่า จากมาตรการดังกล่าวมีลักษณะเป็นการใช้กำลังเข้าจับกุม และทวงคืนพื้นที่เป็นหลัก มุ่งเน้นการการบังคับใช้กฎหมาย แต่ก็พบว่ายังก่อให้เกิดปัญหาไม่สามารถดำเนินการได้ อีกทั้ง มาตรการอันเป็นการเยียวยาผ่อนปรนให้แก่ผู้ที่ยากไร้ ผู้ที่มีรายได้น้อย และผู้ที่ไร้ที่ดินทำกิน ก็พบว่าไม่สามารถดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ด้วยเหตุผลที่ว่าเอกชนที่อยู่อาศัย ครอบครองที่ดินเพื่อใช้ทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์เกือบทั้งหมดเป็นผู้ยากไร้ ไม่มีที่อยู่อาศัยทำกินที่อื่น ในขณะที่หน่วยงานราชการเองก็ไม่สามารถจัดหาพื้นที่

แห่งใหม่สำหรับรองรับการเคลื่อนย้ายบุคคลเหล่านั้นตามมาตราและแนวทางที่กำหนดดังกล่าวได้อีกเช่นกัน

เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว บุคคลที่อยู่อาศัยครอบครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์จะพึงมีสิทธิอย่างไรในพื้นที่ที่มีการกล่าวอ้างว่าอยู่อาศัยและทำประโยชน์มาก่อนการประกาศเป็นพื้นที่ป่าไม้ รวมถึงการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากร แต่ในขณะที่กฎหมายเฉพาะซึ่งได้กำหนดเกี่ยวกับพื้นที่อนุรักษ์ได้วางหลักการห้ามกระทำการใด ๆ ในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็พื้นที่อุทยานแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 หรือพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 รวมถึงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้วางหลักไว้ว่าสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ผู้ใดไม่อาจมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองได้ และจะเป็นผลในทางกฎหมายที่จะทำให้เป็นการแสดงถึงเจตนาที่ไม่สุจริตในการยึดถือครอบครองที่ดินของรัฐ ซึ่งเอกชนผู้เข้ายึดถือครอบครองจะไม่ได้สิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย และไม่อาจยกสิทธิใด ๆ ขึ้นโต้แย้งได้หรือไม่ นั้น จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ดังนี้

ประการแรก เนื่องจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์มีกฎหมายที่ใช้บังคับดูแลพื้นที่ ได้แก่พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งในการกำหนดเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์นั้นไม่มีการกำหนดที่ชัดเจน ให้เกิดผลเสียแก่ทุกฝ่าย คือ ฝ่ายเจ้าของที่ดินที่มีเอกสารสิทธิก็ไม่มี ความมั่นใจในเอกสารสิทธิที่ได้รับเนื่องจากอาจถูกเพิกถอนได้ ฝ่ายรัฐซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบพิสูจน์สิทธิ และแม้ได้สิทธิในพื้นที่กลับมาก็ต้องใช้เวลาจึงจะกลับคืนสภาพป่าไม้ได้ดังเดิม จึงเป็นช่องว่างทางกฎหมายที่สำคัญที่ทำให้เกิดการบุกรุก ยึดถือ ครอบครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

ประการที่สอง ที่ดินที่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ถือว่าเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน บุคคลไม่อาจมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเป็นปัญหาทางกฎหมายที่สำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ครอบครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ที่ได้กล่าวอ้างว่าได้อยู่อาศัย ครอบครอง ทำประโยชน์มาก่อนวันสงวนหวงห้าม

ประการที่สาม เนื่องจากเกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายสำหรับบังคับดูแลพื้นที่ป่าอนุรักษ์ รัฐบาลจึงได้กำหนดแนวนโยบายเกี่ยวกับมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาค่าบุคคลที่อยู่อาศัยในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ด้วยการตรวจพิสูจน์การครอบครองที่ดิน ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ยังไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นการก่อให้เกิดเป็นปัญหาเพิ่มมากขึ้นทั้งในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตามมาตราดังกล่าว

ประการสุดท้าย ผลจากการที่มีการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ อันเป็นการผ่อนผันการบังคับใช้กฎหมายแก่ผู้ที่อยู่อาศัย ครอบครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ จึงส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของการตรากฎหมาย รวมทั้งมาตรการในการเยียวยาที่กำหนดไว้ตามนโยบายดังกล่าวก็ไม่สามารถดำเนินการได้ จึงเป็นปัญหาทางกฎหมายที่สำคัญที่จำเป็นต้องหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมาย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ความหมาย และความสำคัญเกี่ยวกับที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินเพื่อใช้ทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของต่างประเทศเพื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินเพื่อใช้ทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติม บทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินเพื่อใช้ทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

พื้นที่ป่าอนุรักษ์เป็นพื้นที่ที่แตกต่างจากพื้นที่ป่าทั่วไป ด้วยเมื่อมีการกำหนดเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์แล้วย่อมมีการสงวนหรือห้ามมิให้เข้าไปโดยมิได้รับอนุญาต การเข้าไปบุกรุก ครอบครอง หรือทำกินต่อไปย่อมมีความผิดตามกฎหมาย แต่ในขณะที่ข้อเท็จจริงกลับพบว่ามีการอยู่อาศัย และครอบครองที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยต่างอ้างว่าได้อยู่อาศัยและครอบครองที่ดินเพื่อใช้ทำกินมาก่อนการประกาศเขตพื้นที่ป่า จึงเป็นปัญหาสำคัญต่อการปฏิบัติ และเป็นปัญหาสำคัญที่ไม่สามารถใช้มาตรการทางกฎหมายบังคับได้อย่างเฉียบขาด เกิดเป็นปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับสิทธิในที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ระหว่างเอกชนที่อยู่อาศัย ครอบครองที่ดินเพื่อใช้ทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์กับเจ้าหน้าที่รัฐ ว่าใครเป็นผู้มีสิทธิในที่ดินดีกว่ากัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งพัฒนากฎหมายที่มีอยู่ดังกล่าว เพื่อกำหนดเป็นมาตรการที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมไว้ในบทบัญญัติของกฎหมาย เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ระหว่างเอกชนที่อยู่อาศัยครอบครองที่ดินเพื่อใช้ทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และรัฐที่มีมาช้านาน ร่วมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและเป็นธรรมต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้จะมีขอบเขตในการศึกษาถึงแนวคิด ความหมาย และความสำคัญเกี่ยวกับที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ การจัดการปัญหาการครอบครองใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายที่ดิน พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 รวมทั้งมาตรการในการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของรัฐบาล เพื่อนำมาวิเคราะห์สภาพปัญหาในสังคมไทยปัจจุบัน รวมทั้งศึกษากฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของไทย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาโดยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลแบบวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยเมื่อรวบรวมข้อมูลต่างๆ แล้วก็จะทำการวิเคราะห์ วิจัยตามหลักเกณฑ์ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ โดยศึกษาค้นคว้าจากตำราหนังสือทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนศึกษาข้อมูลจากเครือข่ายเอกสาร สื่อสารสนเทศ บทความ บทบัญญัติของกฎหมาย เอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบแนวคิด ความหมาย และความสำคัญเกี่ยวกับที่ดินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์
2. ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินเพื่อใช้ทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทั้งของต่างประเทศและประเทศไทย
3. ทำให้ทราบปัญหาและสามารถวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินเพื่อใช้ทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และสามารถเปรียบเทียบกับจัดการของต่างประเทศ
4. ทำให้สามารถเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติม บทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินเพื่อใช้ทำกินในพื้นที่ป่าอนุรักษ์